

1

A
S
S
A
I
G

—
REMOURE CEL (PARETS) I TERRA

—
REMOVER CIELO (PAREDES) Y TIERRA

—
REMOVING HEAVEN (WALLS) AND EARTH

Barcelona, la reforma d'un apartament al Barri Gòtic; Venècia, la instal·lació al pavelló belga per a l'XI edició de la Biennal d'Arquitectura als Giardini; Montgat, l'adequació urbana de la carretera Nacional II entre el front marítim i el turó: tres projectes en tres indrets heterogenis.

Tres dissenys signats per arquitectes diferents, respectivament: David Kohn, responsable de l'estudi DKA, establert a Londres; Office Kersten Geers David Van Severen (Office KGDVS), a Brussel·les, i finalment, Antonio Montes, a Barcelona.

L'estat en què es troba cadascun dels projectes és una altra diferència palpable: l'adequació urbana a Montgat es va construir recentment, la intervenció al pavelló belga es va desmantellar en cloure's la Biennal de Venècia i la reforma de l'apartament a Barcelona encara no està construïda.

Llavors, té sentit escriure un assaig sobre tres projectes tan diferents entre sí? Hi ha alguna comparació plausible, per exemple, pel que fa a la materialització? No, si el que es pretén és

Barcelona, la reforma de un apartamento en el Barri Gòtic; Venècia, la instal·lació en el pabellón belga para la XI edición de la Bienal de Arquitectura en los Giardini; Montgat, la adecuación urbana de la carretera Nacional II entre el frente marítimo y la colina: tres proyectos en tres enclaves heterogéneos.

Tres diseños firmados por distintos arquitectos, respectivamente: David Kohn, responsable del estudio DKA, asentado en Londres; Office Kersten Geers David Van Severen (Office KGDVS), en Bruselas, y por último, Antonio Montes, en Barcelona.

El estado en el que se encuentra cada uno de los proyectos es otra palpable diferencia: la adecuación urbana en Montgat se construyó recientemente, la intervención en el pabellón belga se desmanteló al clausurarse la Bienal de Venecia y la reforma del apartamento en Barcelona no está construida todavía.

Entonces, ¿tiene sentido escribir un ensayo acerca de tres proyectos tan dispares entre sí? ¿Se da alguna comparación plausible, por ejemplo, respecto a su materialización? No, si lo que

Barcelona, the refurbishment of an apartment in the Barri Gòtic; Venice, an installation for the Belgian pavilion in the Giardini of the 11th Architecture Biennale; Montgat, the redevelopment of the Nacional II trunk road between the seafront and the hillside: three projects in three heterogeneous enclaves.

Three designs produced by different architects, respectively: David Kohn, principal of DKA, based in London; Office Kersten Geers David Van Severen (Office KGDVS), in Brussels, and, finally, Antonio Montes, in Barcelona.

The state of each of the projects is another palpable difference: the urban development in Montgat was recently completed, the intervention in the Belgian pavilion was dismantled at the close of the Venice Biennale and the renovation of the apartment in Barcelona is still in the project phase.

Is there any point in writing an article about three such disparate projects? Are there any plausible comparisons, for example, in terms of their materialization? If this involves comparing cement tiles with confetti, concrete walls with

comparar rajoles de ciment amb confeti, murs de formigó amb planxes metàl·liques, cornises d'escaiola amb claraboies envidrades. Tots tres són materialitzacions desiguals.

Ara bé, qualsevol d'aquests materials sí que pot donar forma a terres, parets i sostres: els tres elements bàsics de l'arquitectura. Per tant, tindria sentit redactar un assaig si les respectives comparacions entre els projectes es verificuessin d'acord amb cadascun d'aquests tres elements arquitectònics.

Per entendre'ns, si tot projecte d'arquitectura consisteix en una composició espacial formada a partir d'uns elements primordials, abstractes i universals —definitos sempre ianament com a dic (terra), tanca (paret) i sostre—, per què no basar-nos en aquests elements per analitzar comparativament aquests, i qualssevol altres, projectes d'arquitectura?

se pretende es comparar baldosas de cemento con confeti, muros de hormigón con planchas metálicas, cornisas de escayola con claraboyas acristaladas. Todos ellos son materializaciones desiguales.

Ahora bien, cualquiera de estos materiales sí puede dar forma a suelos, paredes y techos: los tres elementos básicos de la arquitectura. Por tanto, tendría sentido redactar un ensayo si las respectivas comparaciones entre los proyectos se verificasen con arreglo a cada uno de estos tres elementos arquitectónicos.

Para entendernos, si todo proyecto de arquitectura consiste en una composición espacial formada a partir de unos elementos primordiales, abstractos y universales —definidos siempre ianamente como dique (suelo), cerca (pared) y techo—, ¿por qué no basarnos en ellos para analizar comparativamente estos, y cualesquiera otros, proyectos de arquitectura?

metal sheet, plaster cornices with glass skylights, the answer would be no. They are all different materializations.

However, any of these materials can give form to floors, walls and ceilings: the three basic elements in architecture. Accordingly, there would be a point to this hypothetical essay if the projects were compared in terms of each of these three architectural elements.

To further clarify the point: if an architecture project consists of a spatial composition made up of a series of fundamental, abstract, universal elements, perpetually defined as floor, wall and ceiling, why not take them as the basis for a comparative analysis of these particular, or in fact any other, architecture projects?

1. Solid ground

Any architecture project must devise a way of attenuating direct contact with solid ground. This involves a series of formal decisions about aspects of the ground (dimensions and composition, horizontality or gradient, continuation between levels or otherwise), the time it is to remain there and exposure to the elements, and

1. El terra nu i cru

El que pertoca a tot projecte d'arquitectura és proposar una manera d'atenuar el contacte directe amb el terra nu i cru, és a dir, amb el ferm existent. Això implica una sèrie de decisions formals sobre els elements del terra: dimensions i composició, horitzontalitat o inclinació, continuació o no entre nivells; temps de permanència i exposició a la intempèrie, i relacions entre la forma, la textura i el color.

A Montgat, per exemple, la remodelació de la carretera en un carrer urbà va sorgir en resoldre una topografia accidentada, donada pels salts de nivell existents entre la platja, la Riera de la Font i el Turó del Mar. Tota la intervenció es va

1. Santo suelo

Lo propio de todo proyecto de arquitectura es proponer un modo de atenuar el contacto directo con el santo suelo, es decir, con el firme existente. Esto implica una serie de decisiones formales sobre los elementos del suelo: dimensiones y composición, horizontalidad o inclinación, continuación o no entre niveles; tiempo de permanencia y exposición a la intemperie, y relaciones entre la forma, la textura y el color. En Montgat, por ejemplo, la remodelación de la carretera en una calle urbana surgió al resolver una topografía accidentada, dada por los saltos de nivel existentes entre la playa, la Riera de la Font y el Turó del Mar. Toda la intervención se solucionó desde planos inclinados que conectan los distintos desniveles mediante rampas escalonadas, gracias a taludes ajardinados o muros de contención.

La construcción de estos caminos resolvió la función oblicua desde su discontinuidad. En efecto, las losas y peldaños de hormigón prefabricado de grandes dimensiones, junto con el granito y hormigón de piezas más pequeñas —todas antideslizantes— dieron forma a los suelos

relations between form, texture and colour. In Montgat, for example, the road was transformed into an urban street by addressing the irregular topography produced by the different levels of the seafront, the Riera de la Font watercourse and the Turó del Mar hill. The intervention was resolved by means of sloping planes that connect the various different levels with staggered ramps, framed by landscaped slopes and retaining walls.

The construction of these paths exploited discontinuity to create an oblique solution. The large, anti-slip, prefabricated concrete slabs and steps, and the granite and concrete of smaller elements give form to the discontinuous sloping ground of the urban development designed by Antonio Montes.

The floors of the apartment in Barcelona and the pavilion in Venice, conversely, were laid in continuous horizontal planes. In Barcelona, the

solucionar des de plans inclinats que connecten els diferents desnivells mitjançant rampes esglaonades, gràcies a talussos enjardinats o murs de contenció.

La construcció d'aquests camins va resoldre la funció obliqua des de la discontinuïtat. En efecte, les lloses i esglaons de formigó prefabricat de grans dimensions, juntament amb el granit i el formigó de peces més petites, totes antilliscants, van donar forma als sòls inclinats i discontinus de la urbanització projectada per Antonio Montes.

En canvi, els terres de l'apartament barceloní i del pavelló venecià es van disposar en plans horitzontals i continus. A Barcelona, es formalitzaran mitjançant la repetició d'un patró geomètric: rajoles de ciment, en forma de triangle isòsceles, que encaixaran i resoldran unitàriament les directrius en angle agut de la seva planta.

A Venècia, l'horitzontalitat i continuïtat es va aconseguir establint la mateixa solució a tots els sòls existents: hi van abocar confeti fins a ocultar el ferm existent, sense que importés si era sobre la terra del jardí o sobre el paviment interior. David Kohn aconseguirà que els terres de l'apartament, a través de la transformació pautaada que va des del vermell al verd i d'un extrem a l'altre de les dues ales, zonifiqui l'espai assignat a cadascun dels dos germans que l'habitaran. A més a més, la mecanització de les rajoles triangulars reblertes de trossos de diferent color, metòdicament calculada, evocarà la tècnica del *trencadís* del Modernisme català.

Així mateix, Office KGDVS va utilitzar intencionadament el confeti en al·lusió a la celebració que devia commemorar aquesta instal·lació: el

inclinados y discontinuos de la urbanización proyectada por Antonio Montes.

En cambio, los suelos del apartamento barcelonés y del pabellón veneciano se dispusieron en planos horizontales y continuos. En Barcelona, se formalizarán mediante la repetición de un patrón geométrico: baldosas de cemento, en forma de triángulo isósceles, que encajarán y resolverán unitariamente las directrices en ángulo agudo de su planta.

En Venecia, la horizontalidad y continuidad se logró al establecer la misma solución a todos los suelos existentes: echaron confeti hasta ocultar el firme existente, sin importar si era sobre la tierra del jardín o sobre el pavimento interior. David Kohn logrará que los suelos del apartamento, a través de la transformación pautaada que va desde el rojo al verde y de un extremo al otro de las dos alas, zonifique el espacio asignado a cada uno de los dos hermanos que lo habitarán. Además, la mecanización de las baldosas triangulares rellenas de trozos de distinto color, metódicamente calculada, evocará la técnica del *trencadís* del Modernismo catalán.

Asimismo, Office KGDVS usó intencionadamente el confeti en alusión a la celebración que debió conmemorar esta instalación: el centenario del edificio original construido por Léon Sneyens en 1907. Ahora bien, como la bienal fue en 2008, la celebración tuvo lugar un año más tarde, es decir, sucedió “después de la fiesta”.

Los tres proyectos dieron forma, textura y color, por tanto, al plano del suelo: rugoso y gris de las ásperas y nuevas calles en Montgat; geométrico, terso y graduado desde el rojo al verde en el cuidado apartamento de Barcelona; ligero, grumoso y multicolor en el celebrado pabellón belga.

Más allá de solventar, pues, el santo suelo, que permite al usuario mantenerse en equilibrio y transitar con seguridad sobre él, los tres proyectos han sido capaces de conferirle una concreción formal, material y simbólica con relación al emplazamiento, el programa y la técnica empleada.

2. Coserse con la pared

Coloquialmente usamos esta frase al decir que alguien está o anda muy pegado a una pared. ¿Acaso no es esto lo que proponen los tres proyectos? Es decir, ¿que sus usuarios se cosan con las paredes?

floor is formed by repeating a geometric pattern: cement tiles, shaped like isosceles triangles, that fit together and solve the irregularity of the apartment's floor plan.

In Venice, horizontality and continuity were created by adopting a single solution: confetti was thrown to conceal the existing ground, irrespectively of whether it was over the earth of the garden or the floor inside. By means of a gradual transition from red to green, from one end of the flat to the other, David Kohn uses the floor of the Avinyó apartment to zone the space assigned to each of the two brothers who will live there. The mechanization of the triangular tiles, made up of multicoloured pieces, methodically calculated, will evoke the *trencadís* technique employed by Catalan *Modernisme*.

Likewise, Office KGDVS deliberately used confetti in an allusion to the celebration that their installation commemorated: the centennial of the original pavilion built by Léon Sneyens in 1907. However, since the Biennale was held in 2008, the celebration took place a year later—that is, “after the party”.

The three projects therefore give form, texture and colour to the plane of the floor: rough and grey for the unrefined new street surface in Montgat; geometric, smooth and graded from red to green in the polished apartment in Barcelona, and light, flocked and multicoloured in the feted Belgian pavilion.

In addition to providing solid ground, then, allowing users to keep their balance and safely walk across, the floor in the three projects also has a formal, material and symbolical concretion in relation to the location, the programme and the technique employed.

2. Hugging the wall

Colloquially, we use this expression to say that someone is very close to a wall. Is this not precisely what the three projects propose? That their users should hug the walls?

In Venice, the main façade of the Belgian pavilion, with a seven-metre cornice, was entirely concealed behind three opaque walls of the same height. Office KGDVS thereby isolated the existing pavilion from the rest of the Biennale, turning it into the actual exhibit, which was in fact the intention of the installation's commissioner and curator, Moritz Küng.

centenari de l'edifici original construït per Léon Sneyens el 1907. Ara bé, com que la biennal va ser el 2008, la celebració va tenir lloc un any més tard, és a dir, es va esdevenir "després de la festa".

Els tres projectes van donar forma, textura i color, per tant, al pla del sòl: rugós i gris als aspres i nous carrers de Montgat; geomètric, llis i graduat des del vermell al verd al polit apartament de Barcelona; lleuger, grumollós i multicolor al celebrat pavelló belga.

Més enllà de resoldre, doncs, el terra nu i cru, que permet a l'usuari mantenir-s'hi en equilibri i transitar-hi amb seguretat, els tres projectes han estat capaços de conferir-li una concreció formal, material i simbòlica amb relació a l'emplaçament, el programa i la tècnica utilitzada.

2. Cosir-se amb la paret

Col·loquialment emprem aquesta frase per dir que algú està o camina molt enganxat a una paret. No és això el que proposen els tres projectes? És a dir, que els seus usuaris es cusin amb les parets?

A Venècia, la façana principal del pavelló belga, de set metres de cornisa, va quedar totalment oculta darrere de tres murs opacs que van assolir la mateixa altura. Office KGDVS va aïllar d'aquesta manera l'edifici existent respecte del recinte de la biennal i el va convertir, així, en objecte d'exhibició —aquest va ser en realitat l'encàrrec, i el mèrit, proposat per Moritz Küng, el comissari.

Ara bé, la disposició de les tres noves parets, en forma d'U, no va obehir a les línies directrius de la construcció existent, sinó a la traça de l'avinguda principal dels Giardini. D'aquesta manera, la nova tanca, feta de planxes metàl·liques ancorades sobre el bastidor d'una estructura de bastides, va situar el vell pavelló alineat amb l'eix més emblemàtic de la biennal i la resta de pavellons veïns (Alemanya, França, Gran Bretanya i Itàlia) que jalonon l'avinguda.

Els visitants accedien a la instal·lació per portes situades als extrems del nou mur tangent a l'eix dels Giardini. Després continuaven creuant l'altre mur buit, fins a passar a dins. Així doncs, internar-se al pavelló consistia a caminar enganxat sobre els murs d'aquest passadís fosc i accedir immediatament a una de les sales laterals del vell edifici.

Després de recórrer les diverses sales buides de l'exposició, el visitant abandonava l'interior per la porta d'entrada original, cap al nou jardí delimitat pels tres murs metàl·lizats. D'aquesta manera, Office KGDVS va alterar i tergiversar la circulació i, per tant, l'experiència espacial originària.

Els habitants del futur apartament al carrer Avinyó, a Barcelona, també podran estar i caminar molt enganxats a la paret. Efectivament, David Kohn ha encastat una passarel·la a la meitat de l'altura de la paret interior, que connectarà els dos entresolats, situats tots dos als extrems

En Venècia, la fachada principal del pabellón belga, de siete metros de cornisa, quedó enteramente oculta tras tres muros opacos que alcanzaron su misma altura. Office KGDVS aisló de esta forma el edificio existente respecto del recinto de la bienal y lo convirtió, así, en el propio objeto de exhibición —esto último fue en realidad el encargo, y mérito, propuesto por Moritz Küng, su comisario.

Ahora bien, la disposición de las tres nuevas paredes, en forma de U, no obedeció a las líneas directrices de la construcción existente, sino a la traza de la avenida principal de los Giardini. De este modo, la nueva cerca, hecha de planchas metálicas ancladas sobre el bastidor de una estructura de andamios, situó el viejo pabellón alineado con el eje más emblemático de la bienal y el resto de pabellones vecinos (Alemania, Francia, Gran Bretaña e Italia) que jalonan la avenida.

Los visitantes accedían a la instalación por sendas puertas situadas en los extremos del nuevo muro tangente al eje de los Giardini. Luego continuaban cruzando el otro muro hueco, hasta pasar adentro. Internarse en el pabellón, pues, consistía en andar pegado sobre los muros de este pasadizo oscuro y acceder de inmediato a una de las salas laterales del viejo edificio. Tras recorrer las distintas habitaciones vacías de la exposición, el visitante abandonaba su interior por la puerta de entrada original, hacia el nuevo jardín delimitado por los tres muros metalizados. De esta forma, Office KGDVS alteró y tergiversó la circulación y, por ende, la experiencia espacial originaria.

Los habitantes del futuro apartamento en la calle Avinyó, en Barcelona, también podrán estar y andar muy pegados a la pared. Efectivamente, David Kohn ha empotrado una pasarela a la mitad de la altura de la pared interior, que conectará los dos altillos, ambos situados en los extremos del apartamento. La barandilla de esta galería corrida tendrá unos estantes donde depositar los libros: se convertirá pues en una biblioteca pegada y suspendida sobre la pared, en forma de pasillo y volcada sobre el espacio vacío del salón-comedor.

El muro de carga, en este caso, además de definir los límites del espacio, contendrá también parte del programa del apartamento. Consecuentemente, el suelo se liberará de las estanterías y, por tanto, desde ahí arriba se contemplará limpiamente el mosaico del pavimento y la calle, enmarcada por las puertas balconadas, desde una posición inusual.

En Montgat, por otra parte, las pantallas de hormigón ancladas sobre la pronunciada pendiente del margen norte de la carretera no se ciñen al necesario y estricto uso de contener las tierras. Como afirma Antonio Montes, estas paredes "se obstinan en crecer saliendo de entre los taludes para convertirse en barandillas, en miradores, en espacios comunitarios".

Así pues, estos adarves de hormigón y mampostería construyen una red de bancales sobre el Turó del Mar; crean terrazas planas desde las

However, rather than the directing lines of the existing construction, it was the layout of the main avenue of the Giardini that the U-shaped arrangement of the three new walls obeyed. In this way, the new fence, made of metal sheet anchored to a frame of scaffolding, aligned the old pavilion with the most emblematic axis of the Biennale and with the neighbouring pavilions (Germany, France, Great Britain and Italy) that line the avenue.

Visitors entered the installation through doors at either end of the new wall, built at a tangent to the axis of the Giardini. They then passed through the next, hollow wall, before going inside. Thus, entering the pavilion demanded hugging the walls of this dark passage and immediately entering one of the side rooms of the old building. After making their way round the various empty rooms of the exhibition, visitors emerged from its interior via the original entrance, into the new garden enclosed by the three metal walls. In this way, Office KGDVS changed and twisted the circulation and, consequently, the original spatial experience.

The occupants of the future apartment in Barcelona's Carrer d'Avinyó will also be able to hug the wall. David Kohn has actually designed a walkway halfway up the inner wall, which will connect the two mezzanines, one at each end of the apartment. The railing of this gallery will have shelves to hold books, becoming a library built into and suspended from the wall, in the form of a corridor overlooking the uncluttered space of the living room-diner.

The bearing wall, in this case, along with defining the limits of the space, will contain part of the apartment's programme. The floor is thereby freed up of the bookcases and the mezzanine will have a clear view of the mosaic floor and the street, framed by the balcony doors, from an unusual vantage point.

In Montgat, the concrete panels anchored to the steep slope of the northern edge of the road do not adhere strictly to the necessary function of retaining earth. As Antonio Montes writes, these walls "[emerge] from the slopes to become railings, lookout points, common places".

The result is that this parapet walk of concrete and rubblework extends a network of small tracts over the Turó del Mar hillside; they create flat terraces that offer places for people to view the horizon and meet in the shade of a tree; they configure a network of ramp-and-step paths that create physical and visual continuity between the site's various levels.

In short, the three projects make their users hug the walls. These are walls that give a new orientation to what was there before, that accommodate part of the programme and allow their users to walk beside, around or right next to them.

de l'apartament. La barana d'aquesta galeria seguida tindrà unes lleixes per posar-hi llibres i es convertirà així en una biblioteca enganxada i suspesa sobre la paret, en forma de passadís i abocada sobre l'espai buit de la sala menjador. El mur de càrrega, en aquest cas, a més de definir els límits de l'espai, també contindrà part del programa de l'apartament. Conseqüentment, el sòl s'alliberarà de les prestatgeries i, per tant, des d'aquí dalt es podrà contemplar sense obstacles el mosaic del paviment i el carrer, emmarcat per les portes balconades, des d'una posició inusual.

A Montgat, d'altra banda, les pantalles de formigó ancorades sobre el pronunciat pendent del marge nord de la carretera no se ceneixen al necessari i estricte ús de contenir les terres. Com afirma Antonio Montes, aquestes parets "s'obstinen a créixer sortint d'entre els talussos per convertir-se en baranes, en miradors, en espais comunitaris".

Així doncs, aquests adarbs de formigó i maçoneria construeixen una xarxa de feixes sobre el Turó del Mar; creen terrasses planes des de les quals contemplar l'horitzó i reunir-se sota la capçada d'un arbre; configuren una xarxa de camins en rampa-escala que estableix continuïtat física i visual entre les diferents cotes de l'indret.

Els tres projectes, en definitiva, cusen els seus usuaris amb les parets. Parets que donen una nova orientació a allò que ja existia, que incorporen part del programa i permeten als usuaris caminar-hi a tocar, al voltant o enganxats.

3. Remoure cel i terra

A l'apartament, David Kohn mantindrà les cornises d'escaiola que perfilen i guarneixen els perímetres de les cinc habitacions preexistents. Els envans que separen cada habitació seran eliminats i substituïts per bigues metàl·liques despenjades que portaran els pesos de les plantes superiors als murs de càrrega.

Aquestes jàsseres i motllures permetran, per tant, comprendre l'estructura espacial preexistent. L'empremta dels antics sostres ornamentats serà present, de manera subtil i intel·ligent, al terra buit de l'apartament. És a dir, el que hi ha a dalt interpel·larà el que hi ha a baix.

Els sostres originals del pavelló belga responen a la tipologia de museu pròpia del segle XIX: sales il·luminades zenitalment per llum natural a través de grans claraboies envidrades. Tanmateix, amb el temps, les lluernes de totes les sales —el vestíbul d'accés, la gran sala rectangular central i les tres adjacents— van quedar amagades per tendals per tal d'adaptar-les als nous continguts i requeriments expositius.

La proposta d'Office KGDVS va consistir a treure aquests tendals deixant que la llum natural entrés novament en cada sala per experimentar, precisament, els espais de l'edifici original de Sneyens. En aquesta instal·lació els sostres van

cuales contemplar el horizonte y reunirse bajo la copa de un árbol; configuran una red de caminos en rampa-escalera que establece continuidad física y visual entre las distintas cotas del lugar. Los tres proyectos, en definitiva, cosen a sus usuarios con las paredes. Paredes que dan una nueva orientación a lo preexistente, que incorporan parte del programa y permiten a sus usuarios andar junto, alrededor o pegado a ellas.

3. Remover cielo y tierra

En el apartamento, David Kohn mantendrá las cornisas de escayola que perfilan y adornan los perímetros de las cinco habitaciones preexistentes. Los tabiques que separan cada habitación serán eliminados y sustituidos por vigas metálicas descolgadas que llevarán los pesos de las plantas superiores a los muros de carga. Estas jácenas y molduras permitirán, por tanto, comprender la estructura espacial preexistente. La huella de los antiguos techos ornamentados estará presente, de manera sutil e inteligente, en el suelo vacío del apartamento. Es decir, lo de arriba interpelará a lo de abajo.

Los techos originales del pabellón belga responden a la tipología de museo propia del siglo XIX: estancias iluminadas cenitalmente por luz natural a través de grandes claraboyas acristaladas. Sin embargo, con el tiempo, los lucernarios de todas las salas —el vestíbulo de acceso, la gran sala rectangular central y las tres

adyacentes— quedaron ocultos por toldos a fin de adaptarlos a los nuevos contenidos y requerimientos expositivos.

La propuesta de Office KGDVS consistió en remover estos toldos dejando que la luz natural entrara de nuevo en cada sala para experimentar, precisamente, los espacios del edificio original de Sneyens. En esta instalación los techos tomaron, de nuevo, un papel activo para evidenciar la historia del edificio. Pero, además, lograron así que cada estancia se convirtiera en una habitación descubierta al cielo.

3. Removing heaven and earth

In the Avinyó apartment, David Kohn keeps the original decorative cornices that edge the ceilings of the five pre-existing rooms. The partition walls separating the rooms will be removed and replaced by steel beams that will transfer weight on the upper floors to the bearing walls. These beams and mouldings will serve to explain the pre-existing spatial structure. The traces of the old decorative ceilings will be present, subtly and intelligently, in the freed-up floor of the apartment; the elements above call out to those below.

The original ceilings of the Belgian pavilion are of the type characteristic in 19th-century museums: spaces with natural lighting from above, provided by large skylights. However, with time, the skylights of all the rooms (the foyer, the large central rectangular room and the three adjacent spaces) were concealed by awnings, in keeping with new exhibition contents and requirements.

Office KGDVS removed these awnings to let natural light back into each space, allowing visitors to experience the spaces of Sneyens' original building. In this installation, the ceilings once again acquired an active role in manifesting the building's history. This had the added effect of turning each space into a room that was open to the sky.

Consequently, the whole space of the intervention was like a single garden made up of lots of courtyards. Furthermore, two elements completed this sensation of unity shared by the interior and the exterior: the confetti and the garden chairs scattered at random between the two.

In Montgat, around a large existing tree, Antonio Montes built a small triangular plaza at the top of the hill. Beside the tree, he left three Nigra seats, also placed randomly, like the chairs in the Belgian pavilion.

prendre, novament, un paper actiu per evidenciar la història de l'edifici. Però, a més a més, així van aconseguir que cada sala es convertís en una habitació descoberta al cel.

Per consegüent, tot l'espai de la intervenció equivalia a un sol jardí compost per una multitud de patis. Dos elements van acabar per completar tanmateix aquesta sensació unitària entre l'interior i l'exterior: el confeti i les cadires de jardí dispersades aleatòriament entre els dos àmbits. Antonio Montes, a Montgat, va construir al voltant d'un gran arbre existent una petita plaça triangular a la part alta del turó. Al costat d'aquest arbre va deixar tres cadires, model Nigra, també disposades sense ordre, com al pavelló belga. Aquests seients, situats a l'exterior, estan inspirats en unes altres cadires, les Zig Zag de Rietveld, dissenyades per a l'interior. Per tant, la plaça triangular esdevé un mirador perquè queda coberta per la gran capçada de l'arbre que, al costat d'aquestes cadires, la transforma en un porxo domèstic, en una habitació ensotada a l'aire lliure.

Els tres projectes remouen, per consegüent, els sostres per definir, juntament amb els sòls, les parets i el mobiliari, els usos i composicions desitjats de l'espai arquitectònic.

Corol·lari

Si els tres projectes analitzats tenen alguna cosa en comú és que tots donen forma a un programa, a un lloc i a unes intencions, a partir sempre del que és específic a l'arquitectura: la composició i materialització espacial des de tres elements bàsics que són els terres, les parets i els sostres.

Antonio Montes ho aconsegueix amb el subtil joc de paviments en pendent, creant camins, places i miradors mitjançant els murs de contenció de terres i apropiant-se de les capçades dels arbres per utilitzar-los com a pal·lis naturals. David Kohn es proposa aconseguir-ho codificant cromàticament i formalment el sòl continu. Així, implementa la paret interior adossant-li una biblioteca i deixa les empremtes dels vells sostres adornats amb les motlures, que compleixen d'aquesta manera un paper estructurant sobre l'espai que cobreixen.

Office KGDVS ho va aconseguir aixecant tres murs davant del pavelló existent, llançant confeti sobre tots els terres i traient els tendals del sostre, amb la qual cosa va unificar els espais interiors amb els exteriors. Estratègies arquitectòniques que incidien sobre el vell edifici i que, de passada, van desafiar el plantejament de l'XI Biennial d'Arquitectura de Venècia resumit en l'epígraf: *Out There. Architecture Beyond Building*.

Els tres projectes es plantegen aconseguir, per tant, els seus objectius i les seves intencions des d'una economia de mitjans i una formalització diligent dels tres elements bàsics de l'arquitectura; tots tres remouen cel (parets) i terra.

Por consiguiendo, todo el espacio de la intervención equivalía a un solo jardín compuesto por multitud de patios. Asimismo, dos elementos acabaron por completar esta sensación unitaria entre el interior y el exterior: el confeti y las sillas de jardín dispersadas aleatoriamente entre los dos ámbitos.

Antonio Montes, en Montgat, construyó alrededor de un gran árbol existente una pequeña plaza triangular en la parte alta de la colina. Junto a este árbol dejó tres sillas, modelo Nigra, también dispuestas sin orden, como en el pabellón belga.

Estos asientos, emplazados en el exterior, están inspirados en otras sillas, las Zig Zag de Rietveld, diseñadas para el interior. Por tanto, la plaza triangular se convierte en un mirador pues queda cubierta por la gran copa del árbol que, junto a estas sillas, la transforma en un porche doméstico, en una habitación techada al aire libre.

Los tres proyectos, consecuentemente, remueven los techos para definir, junto con suelos, paredes y mobiliario, los deseados usos y composiciones del espacio arquitectónico.

Corolario

Si algo tienen en común los tres proyectos analizados es que todos dan forma a un programa, a un sitio y a unas intenciones, a partir siempre de lo que es específico a la arquitectura: la composición y materialización espacial desde tres elementos básicos que son los suelos, las paredes y los techos.

Antonio Montes lo consigue con el sutil juego de pavimentos en pendiente, al crear caminos, plazas y miradores mediante los muros de contención de tierras y al apropiarse de las copas de los árboles para utilizarlos como palios naturales. David Kohn se propone conseguirlo al codificar cromáticamente y formalmente el suelo continuo al implementar la pared interior adosándole una biblioteca y al dejar las huellas de los viejos techos adornados con sus molduras, cumpliendo así un papel estructurante del espacio que cobijan.

Office KGDVS lo logró al levantar tres muros frente al pabellón existente, al lanzar confeti en todos los suelos y al remover los toldos del techo, unificando así los espacios interiores con los exteriores. Estrategias arquitectónicas que incidían sobre el viejo edificio y que, de paso, desafiaron el planteamiento de la XI Bienal de Arquitectura de Venecia resumido bajo el epígrafe: *Out There. Architecture Beyond Building*. Los tres proyectos se plantean lograr, por tanto, sus objetivos e intenciones desde una economía de medios y una diligente formalización de los tres elementos básicos de la arquitectura; los tres remueven cielo (paredes) y tierra.

These seats, placed outside, are inspired by Rietveld's Zig Zag chairs, designed for interiors. The triangular plaza thereby becomes a belvedere, sheltered by the great canopy of a tree which, along with these seats, turns it into a domestic porch, a room with a ceiling in the open air. The three projects, then, remove their ceilings to define, along with floors, walls and furniture, the desired uses and compositions of architectural space.

Corollary

If the three projects analysed here have anything in common it is that they all give form to a programme, a place and a series of intentions, in each case using what is specific to architecture: composition and spatial materialization using three basic elements (the floors, walls and ceilings).

Antonio Montes achieves this by means of a subtle interplay of sloping pavings, creating paths, plazas and lookout points by using retaining walls and appropriating the tree tops as natural canopies.

David Kohn does it by chromatically and formally coding the continuous flooring, using the inner wall to build a library against it and leaving the traces of the old ornamental ceilings with their mouldings. In this way, they play a structuring role in the space they contain.

Office KGDVS did so by erecting three walls opposite the existing pavilion, throwing confetti on all the floors and removing the awnings from the ceilings, thereby unifying indoor and outdoor spaces. These architectural strategies had a bearing on the old building, while challenging the approach of the 11th Venice Architecture Biennale, summarised by the epigraph: "*Out There. Architecture Beyond Building*."

The three projects set out to achieve their objectives and intentions through an economy of means and a diligent formalization of the three basic elements of architecture; the three remove heaven (walls) and earth.